

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פדולוי ישראל,
על מדות טובות
שכביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש כג אב תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 6:52 תל-אביב 7:07 חיפה 7:00 מוצאי שבת - ירושלים 8:06 תל-אביב 8:08 חיפה 8:09 ר"ת 8:43

פרשת עקב

שמירה מעין הרע

סטירה וגערה כנגד עין הרע...

פעם ביקר ה'יהודי הקדוש' מפיסחא בעיר קאזניץ אצל המגיד מקאזניץ. אמר לו המגיד, בא ואראך דבר שהוא הפלא ופלא. שלח המגיד לקרוא לילד יצחק מאיר, אשר לימים גדל לגאון בעל חידושי הרי"ם, והיה אז ילד כבן ארבע שנים. אמר המגיד ל'יהודי הקדוש' שינסה לעמוד על טיבו של הילד ויראה ממנו נפלאות. **הציע** ה'יהודי הקדוש' לפני הילד קושיה חמורה שנתקשה בה. השיב הילד מיד תרוץ נפלא ואמיתי. נתפעל ה'יהודי הקדוש' מאד מלמדנותו של הילד. או-אז סטר המגיד מקאזניץ על לחיו של הילד וגער בו: "ילד, אל תענה בפזיזות!" **ברבות** השנים התבטא בעל חידושי הרי"ם, כמה פעמים, על מעשה זה, כי מה שעשה לו המגיד מקאזניץ היה זה לו לנס. שכן בסטירה זו פעל המגיד שלא יזיק לו עין הרע כל ימי חייו! **מאיר עיני הגולה**

"נגיד שמיא-אבד שמיא..."

החפץ חיים היה מתחנך שלא יכתבו אודותיו ולא יפרסמו אותו. כאשר נודע לו כי הרב מ. ישר ז"ל כתב עליו בעתונות ארה"ב מאמר באנגלית ומתכוון להוציא לאור ספר מיוחד על תולדותיו, הריץ לו מיד מכתב הנושא את התאריך כ' אלול תרפ"ה. בו כתב בזה הלשון: **"נודעתי** אשר כת"ר הדפיס בלשון האנגלית את שמי ותולדותי, ועתה בדעתו להדפיס גם בלשון עברי ולהרחיב את הענין. אבקשו מאד שיחדל מזה, כי אין זה לפי רצוני והנהגתי כל ימי חיי. ואילו הייתי יודע מזה מתחילה, גם באנגלית לא הייתי מתרצה... ועל כל פנים, על להבא יש למנוע מזה, כי יש לי צער מזה, וכלל אמרו חז"ל: "נגיד שמיא-אבד שמיא" וכשם שקיבל שכר על הדרישה כן יקבל שכר על הפרישה". **המאה"ג**

להתרחק מן הפרסום ולא להבליט מעלותיו כדי שלא יוזק מעין הרע!

נלמד מהפסוק "והסיר ה' ממך כל חולי" (פרק ז'טו) ובגמרא (בבא מציעא קז:): אמר רב זו עין. ופירש רש"י: כל חולי - "דבר שכל החולאים תלויין בו, וזו העין, עין רעה". ואומרת הגמרא שרב אומר זאת לשיטתו. שכן פעם עלה רב ונכנס לבית הקברות וע"י לחש שעשה (לשיטת רש"י) הבין בכל קבר את הסיבה למותו, ואמר שרק אחד ממאה מת כדרך העולם (מחולאים) וכל תשעים ותשע האחרים מתו מחמת עין הרע. **עד** כמה חשו התנאים להזק זה העלול לבוא מעין הרע, נלמד מהמסופר בגמרא (שם פד:): שכאשר ישבו רבן שמעון בן גמליאל ורבי יהושע בן קרחה על הספסלים בבית המדרש, ישבו לפניהם על הארץ רבי אלעזר בר"ש ורבי (בנו של רשב"ג) והיו רבי אלעזר ורבי מקשים ומתרצים, עד שטענו החכמים בבית המדרש שמכיון שלומדים מתורתם של ר"א ורבי, לא יתכן שהם ישבו על הארץ ויש להעלותם בדרגה ולהושיבם על הספסלים, ואכן כך עשו. **תגובתו** של רשב"ג, אביו של רבי, על כך הייתה: פרידה אחת [כך כינה את רבי בנו] יש לי בניכם ואתם מבקשים לאבדה ממני. ופירש רש"י: שמא תשלוט בו עין הרע. נמצאנו למדים שעל ענין זה שיעלו את רבי בדרגה לפני החכמים, חש אביו שתשלוט בו עין הרע ויאבד מהעולם. ע"ש. **סח הגר"י זילברשטיין** שליט"א (בספר טובך יביעו): בגמרא ברכות (לא:): מובא על תפלת חנה שביקשה מעלי שהיא רוצה בן "זרע אנשים" שיהיה לא חכם ולא טיפש וכו' ומדוע ביקשה כך? מפרש רש"י: ביקשה שלא יהיה חכם "יותר מידי, שלא יהיה תימא בעיני הבריות ומתוך שנדברין בו שולטת בו עין הרע". **הציע הגר"ש אלישיב** זצ"ל לעיין בהגות ה**יעב"ץ** (שם) שהוסיף עוד מלה על דברי רש"י וכתב "בקטנותו", והיינו שיש לחוש שאם בקטנותו יהיה יותר מדי חכם עלול לדבוק בו עין הרע ע"י שיעורר פליאה בעיני הבריות. והיעב"ץ הוסיף שם בדרך אגב, שהקב"ה לא שמע בזה לתפלתה של חנה, שהרי בגיל שנתיים כבר הורה שמואל הלכה ש"שחיטה כשירה בזר"...

העלוך השבוע פרשת עקב הוקדש לעילוי נשמת

ר' יוסף ישראל בן פורינו הרב יעקב יהודה הלוי הופמן ז"ל

נלב"ע בד פנחם אב

ואשתו צרת צרום בת ר' יעקב ז"ל

ת.נ.צ.ב.ח.

ענוה ושפלות

**לנהוג בכניעה ובענוה עם
זולתו ולעקור מהלב כל סוגי
גאווה וגסות הרוח !**

**נלמד מהפסוק: "ולא תביא תועבה אל
ביתך" (פרק ז'כו) וכן מהפסוק: "ורם
לבבך ושכחת את ה'" (פרק ח'יד)**

ודרשו חז"ל: כתיב "ולא תביא תועבה אל ביתך" וכתוב:
"תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז) מכאן אמר רבי יוחנן
משום רשב"י כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו עובד
עבודת כוכבים. וכן: אמר ר' יוחנן, כל אדם שיש בו גסות
הרוח כאילו כפר בעיקר שנאמר: "ורם לבבך ושכחת את
ה'" (סוטה ד:). עוד דרשו: אזהרה לגסי הרוח מנין? אמר
ר' נחמן בר יצחק "ורם לבבך ושכחת את ה'" וכתוב "השמר
לך פן תשכח את ה'" וכדו' אליעזר דאמר, כל מקום שנאמר
"השמר" אינו אלא "לא תעשה". (סוטה ה:).

גנותה של הגאווה

כתב החפץ חיים (בספרו חובת השמירה): הגאווה
מדה רעה מאד ומביאה את האדם לידי ארבע כתות
הרעות, לשון הרע, שקר, ליצנות וחנופה - יספר בגנות
חברו כדי שיהיה הוא המכובד וחברו הבזוי. ויתלוץ
ממנו, ויתפאר בשקר במעלות ובמדות שאין בו. ועבור
גאותו יחניף לרשעים ויסכים לפעולותיהם הרעות
והמגוננות כדי שינשאווה ויהיה מכובד בעיניהם -
והכתוב הפליג מאד בגודל גנותה... ואפילו בשביל גאווה
בלב בלבד גם כן הוא מתועב בעיני השי"ת כמו שכתוב
"תועבת ה' כל גבה לב".

ובספר שמירת הלשון (שער ב'פרק יד) הוסיף החפץ
חיים: "על כן מי שירצה לטהר את נפשו מעוון המר הזה,
יחשוב תמיד בגודל גנות הגאווה כי איך יתגאה האדם
אשר תחילת הווייתו נוצר מטיפה סרוחה, והוא עתיד
לילך למקום עפר רמה ותולעה ויאכל קצתו את קצתו...
"והנה" - כותב הח"ח - "כאשר יתבונן האדם את גודל
עניותו בתורה ומצוות, לא יהיה לו במה להתגאות ואפילו
אם יש לו מעט תורה ומעשים טובים, כשיחשוב עם נפשו
באמת, יתודע לו כי לא תיקן עדיין אפילו החצי ואף לשליש
לא הגיע לפי החכמה אשר הטביע הקב"ה בנפשו". עכ"ד.

מדוע גזר רבי שלא ילמדו תורה בשוק?

אמרו חז"ל בגמרא (מועד קטן טז.) על רבי הקדוש שגזר
שלא ישנו לתלמידים בשוק. והקשה הגאון רבי יוסף
שלום אלישיב זצ"ל: מדוע גזר רבי כן והרי אדרבה, יש
ענין לפרסם את לימוד התורה ברבים, וכפי שרואים
בזמננו שכל המרבה תורה ושיעורי תורה בכל מקום
ומקום הרי זה משובח!?

אלא מבאר הגרי"ש שאין כוונת חז"ל בשוק, כפשוטו.
אלא גזרו שלא יקבעו בית מדרש בחוץ אלא במקום צנוע.
והטעם לכך הוא משום שבימי חול, כל "עם הארץ" היה
מרגיש עצמו נחות דרגה. שהרי היו כמה דיני הרחקות
מ"עם הארץ" (כמבואר בגמרא שבת יא.) ואם היו יושבים
ולומדים בשוק, היו מרגישים הלומדים גאווה והתנשאות
על פני אותם עמי הארץ שבשוק, ויש בכך סתירה לחכמה
כמו שנאמר "ואת צנועים חכמה". וכן אמרו חז"ל
(בקיודושין מט:). עשרה קבין גסות ירדו לעולם, תשעה
נטלה עילם, ואמרו שעילם היתה עניה בתורה, משום
שגסות ותורה הם שני הפכים הנוגדים וסותרים זה את
זה. לפיכך גזר רבי שלא ילמדו בשוק. זאת כדי שלא יגיעו
לידי נסיון של גסות הרוח כלשהי.

כאחד מפשרי העם...

בין מנחה למעריב התקיים שיעור לבעלי בתים בבית הכנסת "קהל
חסידים" שבשכונת שערי חסד.

היה זה הרה"ח רבי שלמה צדוק זייבלד שאמר את השיעור. לא
אחת הצטרף לשומעי השיעור הגאון מטשיבין - רבי דב בעריש
וויזנעפלד זצ"ל, כאחד מבעלי הבתים...

בהקשר לכך סיפר תלמידו הגאון רבי שרגא פייבוש שנייבלג: פעם
הגיע מחו"ל יהודי נכבד, ושאל את הרב שנייבלג אימתי יוכל להכנס
ולהפגש עם הרב מטשיבין. השיב לו כי לדעתו השעה הטובה ביותר
היא בשעות הערב כשהרב מתפלל ב"קהל חסידים", ואחרי התפלה
יוכל לשוחח עמו.

למחרת שב אליו אותו יהודי ואמר לו שהיה ב"קהל חסידים" והרב
לא היה שם. השיב לו שינסה שנית שכן שם הוא מתפלל מידי יום
ביומו. למחרת חזר הדבר על עצמו, שוב בא אליו והתאונן שהרב לא
היה...

החליט רבי שרגא ללכת איתו. ואכן, כצפוי הרב היה שם, אלא
שמיד בתום תפילת מנחה התיישב הרב לשמוע את שיעורו של רבי
שלמה צדוק...

התברר שהאורח הגיע וחיפש לראות את הרב והיה בטוח
שיבחין בו לפי גינוני הכבוד... וכשראה שכולם מתיישבים לשמוע
שיעור, לא העלה על קצה דעתו שגם גדול הדור הגאון מטשיבין
מתיישב עם כל המתפללים להאזין לשיעור.

שר התורה

"לעקוף" את הכבוד...

אחרי שנקבע יום בואו של הצדיק רבי שמואל מקאמאד זצ"ל, כדי
להעלות בעיר זו על כסא הרבנות, הרבו בני העיר בהכנות כדי לקדם
את פני רבם הצדיק בכבוד מלכים.

רבי שמואל, שתדיר בורח היה מן הכבוד, מה עשה? הוא הקדים
בואו ביום אחד... היו האנשים טרודים ומבוהלים לעריכת קבלת
הפנים המפוארת, והנה מבחינים לפתע כי רבי שמואל שרוי זה מכבר
בתוכם...

חסידים מספרים

"הילד צודק"...

פעם לאחר תפלת שחרית, כאשר רוב המתפללים כבר עזבו את בית
הכנסת שבתני ראנד בירושלים, התרוץ שם ילד שובב כבן חמש או
שש. הוא דילג על הספסלים, הרעיש והפריע.

כאשר התנהגותו של הילד עברה כל גבול והפכה לבלתי נסבלת, פנה
אליו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שנשאר לעיין בספר, ואמר
לו בשקט וברוך אופיניים: "ילד, למה אינך הולך לחיידר?" "לך אתה
לחיידר" - החזיר הילד לרבי איסר זלמן מלצר.

לשמע דבריו אלו של הילד, הזדעזע רבי איסר זלמן. הוא לקח את
דברי הילד בכל הרצינות והתייחס אליהם כתוכחה נוקבת עבורו:
"אכן צודק הילד" - אמר רבי איסר זלמן - "צריך באמת ללכת
לחיידר וללמוד"...

והוסיף להסביר את עצמו: "כאשר אדם מתבגר הריהו שוכח חלק
ממה שלמד בימי ילדותו. לעתים שוכחים אנו אפילו את הפשט
הפשוט בחומש שלמדנו בימי ילדותינו.

בדרך עץ החיים

התחשבות בזולת

שלא להדר במצוות על חשבון פגיעה בזולת!

נלמד מהפסוק: "לאהבה את ה' אלוקיכם ללכת בכל דרכיו ולדבקה בו" (פרק יא-כב)

וכתב רש"י: הוא רחום ואתה תהא רחום. הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים. מכאן נלמד - היה אומר הגה"צ רבי יעקב ניימן זצ"ל - שקיום מצוות שבין אדם למקום מותנה בשמירה וזהירות יתירה בענינים שבין אדם לחברו. שגם בשעה שמתעלה האדם ומתדבק בקיום מצוות הבורא, אל לו לשכוח את הציווי, ללכת בכל דרכיו מה הוא רחום וכו', וממילא להזהר שלא לפגוע בזולתו.

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל כתב שישנן מספר סכנות למי שמחמיר על עצמו כשאינו במדריגה שראוי לו להחמיר ואלו הן: **(א) מאבד** בכך את כח ההבחנה. וכמו שכתוב בוידוי של רבינו ניסים "את אשר טהרת טמאתי ואשר טמאת טהרתי". וכן "את אשר הרת אסרתי ואשר אסרת הרתתי". ושואלים: בשלמא "אשר טמאת טהרתי" ו"אשר אסרת הרתתי" מובן שיש בזה חטא. אך איזה חטא יש כשמטמאים את הטהור ואוסרים את המתור שצריך להתוודות עליו? אלא החסרון בזה ש"המטמא" ו"האוסר" מאבד את כח ההבחנה ואינו מבחין בין טמא לטהור ובין אסור למותר.

(ב) הדברים אמורים במיוחד לבן ישיבה שצריך שיהיה לו בתקופת לימודו בישיבה רצון ושאיפה עזה לגדול בתורה, ואם מכניס עצמו לחומרות, עלול הדבר להשיעו ולהרוות את צמאונו, כי מרוצה מעצמו שמחמיר, ואילו עיקר חובתו נדחקת לשולים.

(ג) המחמיר מסתכל על זולתו שאינו מחמיר כמוהו, כעברייני! והוא מבטלו לגמרי. וזה מה שגורם לו להמשיך ולבקר גם את גדולי ישראל שאינם נוהגים בחומרות שהוא נוהג.

בספר טעם ודעת כותב הגר"מ שטרנבוך שליט"א: שגם כאשר מדקדק אדם בקיום המצוות, עליו להבחין בין מה שמוגדר כ"גוף האיסור" לבין מה שמוגדר כ"חומרא בעלמא". שכן ההשוואה ביניהם עלולה לגרום למכשול חמור.

ומביא ראיה לכך, ממה שאירע אצל חוה שהוסיפה על מה שציווה ה' "לא תאכלו" ואמרה "ולא תגעו בו". ומכיון שראה השטן כי חוה מחשיבה את הנגיעה כגוף האיסור של אכילה, לכן הכשילה בנגיעה, ואז טעתה וסברה כשם שלא מתה בנגיעה, כך באכילה.

ומסיים הגר"מ: ואלו שמדמין החומרא לגוף האיסור, גורמים להכשל בלשון הרע והוצאת שם רע על הזולת שאינו מחמיר כמותם.

על כל צד להשמר שלא יזיק...

מעשה שהיה בשכונת בית ישראל בירושלים: יהודי התגורר ליד בית הכנסת שבשכונה, והרפת שהחזיק בביתו גרמה לריחות רעים שהפריעו למתפללים בעומדם לפני בוראם. פנו אליו הגבאים בדרישה לעזוב את המקום.

טען היהודי שהרפת היא מקור פרנסתו, ואין להם כל סמכות לדרוש ממנו דרישות כאלו. הגיעו שני הצדדים לדין תורה אצל רב השכונה הגאון **מטעפ-ליק - רבי שמשון פולונסקי** זצ"ל.

המחזה שהתרחש בביתו היה מוזר ביותר: כשנכנסו הגבאים תחילה, צעק עליהם בקול מר: איך זה העזתם להעלות על דעתכם לנשל את פרנסתו של היהודי הזה? יצאו הגבאים בבושת פנים נדהמים ונכלמים.

מיד לאחר מכן נכנס היהודי. והנה גם עליו צעק הרב בשצף קצף: איך הנך מעז לחלל את קדושת בית הכנסת ולהפריע למתפללים...

יצא גם הוא בבושת פנים ונפגש עם הגבאים בחוץ. עמדו שני הצדדים מבווישים מגערותיו של הרב והחליטו לגשת שוב אליו בצוותא ולשאול לפשר הפסק המוזר.

אמר להם הרב: אני השבתי לכל אחד את המוטל עליו לעשות. לכם הגבאים אסור לנשל ולקפח פרנסתו של יהודי, ולך, הרפתן, אסור להפריע למתפללים...

הידור לא על חשבון הזולת

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל היה מקפיד כל ימיו שלא יכנסו לביתו עופות שחוטים ומוכשרים. אלא הוא עצמו הולך וקונה בשוק עופות חיים, אחר מביאם אל השוחט, שהסכים להראות לו את סכיניו, על מנת לשחטם כדת, ולכסות את הדם, ולבסוף ניקו והכשירו אותו בבית, כמו שנהגו בדורות הקודמים.

ואולם במה דברים אמורים: בכל השנים שחי עם אשת נעוריו הרבנית, שהייתה טורחת ועושה במו ידיה כל הקשור בניקוי העופות והמליחה, ברצון גמור. ואולם משנפטרה הרבנית, ונשאר לבדו (עד נישואיו בזיווג שני) והיה זקוק שאחרים יכינו עבורו, הפסיק וחדל ממנהג זה, באומרו: "אינני רשאי לנהוג הדורים ומדת חסידות על חשבון הטרחה שאטריח את זולתי..."

רגיל היה רבי יהודה צדקה לומר: "כל דבר שאני מסוגל לעשות בכוחות עצמי, לא אבקש בשום פנים מאף אחר שיעשה במקומי!"

פעם שוחח רבי יהודה עם בחור לפני נישואיו כדי להדריכו באורחות חיים. הוא ידע בו שרגיל ללכת בחופזה ובמרוצה. אמר לו: עד עכשיו פסעת בריצה כפי שנוח לך, מכאן ואילך תאט את קצב הליכתך... תתחשב גם בכוח ההליכה של זוגתך...

וזאת ליהודה

"קיום מנהג טוב לא על חשבון הזולת"

הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל היה מעורר תמיד: "בכל ההקפדות בהלכה צריך לזכור מהו עיקר ומהו טפל!" הוא חנך להשכיל ולדעת היטב מהי ההלכה הקבועה במסמרות ומהו מנהג טוב. ויותר עורר לשים לב שלא תהיה הזהירות בהלכה על חשבון הזולת.

עם הקפדתו של רבי מרדכי למהר להקדים את השבת, לא החמיר על עצמו להמתין בצאת השבת עד צאת הכוכבים דרבינו תם. וביאר הנהגתו זו, היות ורבים חולקים על רבינו תם והמנהג בירושלים הוא בזמן המוקדם יותר, ולאחר שהסיק שהחמרה עלולה להפריע לבני ביתו, החליט שלא להחמיר בזה.

בשעת ההבדלה נהג כפי המובא **ברמ"א** (או"ח סימן רצו סעיף א) לשפוך מעט מהיין (קודם הברכה) על הקרקע. במשך שנים רבות נוהג היה להסיט את ידו האוחזת בגביע מעל גבי השולחן, ושופך מעט מן היין על הריצפה לסימן טוב. אולם מיד לאחר שסיים להבדיל, מיהר בעצמו להביא מטלית וניגב את הריצפה.

אמנם בתקופה האחרונה לחייו, כשראה שאין בכוחותיו להזדרז ולנקות בעצמו מיד את הריצפה, חדל ממנהגו זה. הוא הסביר כי בקיום מנהג על חשבון טורח הזולת, ייצא שכרו בהפסד!

יחיד ודורו

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

הסיפור שלא יאמן!

יתכן שכאן טמון הפתרון שכן ביילסקי, למרות היותו פרטיון ראה את עצמו בראש ובראשונה כמציל יהודים ולא כזולל גרמנים.

וזה השיל ממנו מהילת הגבורה "שכל כך מניסים להציל ליהודי השואה.

* * *

בעיירה המדהימה בנדיאר התגוררו בתחילה בסוכות כלואות. לאחר מכן הקימו "זימלנקות" - סוג של בקתות. הגג היה עשוי מקרשים מחופשים ומכוסים באפר, הכל הוסוותה מהסוואה כמטוסים הגרמנים שחלו מעלי.

הבקתות נבנו בשני צידי הרחוב. המקום הפך לעיירה יהודית טיפוסית כאשר גם בבית כנסת נבנה במקום. בתוך העיירה התבצרה לו קבוצה של שומרי תורה ומצוות - למרות מלחמת הקיום והתאים הקשים הכיר המפקד בזכותם להקדיש זמן לתפלות וכו' וכן לשמור על כשרותם המאכלים.

הרחובות במקום נקראו על שם עיירות מוצאם של התושבאים בשנים: רח' נובהרדוק, רח' לידה, רח' מיר, וכן הלאה...

* * *

עמדתו של ביילסקי בענין לא הייתה מקובלת על כולם, היה מי שטען שלעת הזאת יש להשקיע יתר מאמץ במלחמה נגד השטן הגרמני. אך ביילסקי טען בתוקף "עדיף לי להציל ילד יהודי אחד על פני עשרים גרמנים הרוגים". באחרית ימיו, שבועיים לפני מותו, הסביר ביילסקי את עמדתו (בראיון לפרופסור טק):

"זה היה פשוט. הגרמנים תפסו את אבי, את אמי ואת שני אחי. הם לקחו אותם לגטו ומשם למות. האויב לא עשה הבחנות. לקחו כל מי שנפל לידם ורצחו אותו. אם כן, האם פרוש הדבר שעלי לחקות אותם, פשוט להרוג כמה גרמנים, מי שלא יהיו? זה לא הועיל... אני רציתי להציל, לא להרוג"...

* * *

השטח כולו היה נתון תחת כיבוש גרמני, כאשר מדי תקופה מנסים הגרמנים לנקות את היערות מהמסתתרים בו. וכל הזדמנות שכזו, ניסו לפרק את העיירה, להמלט למקום חדש בייערות העד ולהקים מקום מחדש.

כל מי שקרא אפילו מעט על השואה, יודע שמדובר כאן בסיפור פלאי, במציאות בלתי נתפסת של 1230 נפש שמצליחים להסתתר מעיני הגרמנים ימ"ש במשך שלוש שנים(!) ביילסקי, גיבור החייל, יכל להצטרף בשקט לקבוצה פרטיזנית לוחמת במקום להסתכן בהקמת עיירה שסיכויי שרידותה לא קיימים כלל.

אבל הוא ראה את תפקיד חייו אחרת לגמרי:

"משימתנו היא להציל יהודים מהגיטאות" התבטא ביילסקי "לדאוג לשלומם ולקיומם, לספק את צרכיהם ולהעביר אותם חיים עד השחרור. אם לא נעשה כך, אין לנו זכות קיום ביער" והוסיף בהתלהבות: "א לעבעדיקער ייד! א לעבעדיקע יידישע פרוי! א לעבעדיקער יידישע קינד!" (יהודי חי, יהודיה חיה, ילד יהודי חי)

אכן, מי כעמך ישראל!

לסיפור הבא, כך מובטחנו, רבים מהקוראים לא יאמינו. מדובר סיפור עלום אודות יהודי שהקים "עיירה יהודית" בלב יער ב'בלרוס' בעיצומה של השואה האיומה. במקום התגוררו 1230 נפשות (!!!) במשך שלוש שנות הכיבוש הגרמני - בעוד רובם המוחלט של השוהים הם זקנים, נשים וילדים! מי היה המציל האלמוני? מה דחף אותו להסתכן? ומדוע לא שמעתם עד כה את שמו?

* * *

"הפטנט" של המלטות לכיוון היערות בשעת השמד, לא רשום על שמו של איש. זהו צעד אינסטקטיבי שכל אחד היה נוקט בו. אלא שהמלטות היתה החלק הקל יותר, בעוד **ההשרדות** ביער בחורף האירופי, בלא תנאי קיום מינמאליים, הינה משימה כמעט בלתי אפשרית.

על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בשלוש סוגי "אוכלוסיות" אשר ממש לא הייתה להם זכות קיום ביערות המסוכנים: הזקנים, הנשים והילדים. אלמלא שהותם "בעיירה" היו שלושת הקבוצות הללו נרצחות על ידי גרמנים או שוטרים בלרוסים אנטישמיים.

לא פעם הכריז מנהיג העיירה: "לא באנו לכאן להציל את עורנו, אני אקבל בשמחה לשרותינו אלפי יהודים, נשיג אוכל ומצרכים בשביל כולם. אם גורלינו יהיה חס ושלום למות - הרי נספה כולנו יחד"...

טוביה ביילסקי זהו שמו של המנהיג הגיבור.

* * *

אנשים שנמלטו לבדם ליערות, בשנות השואה לא הצליחו להחזיק מעמד. קראו להם "אנשי הבונקרים" על שם בונקרי המסתור שחפרו לעצמם ביערות שם הסתתרו באופן עצמאי עם משפחותיהם. יהודי אומללים אלה נתגלו על ידי איכרי הסביבה, ומאחר שלא היה להם נשק נתפסו ונמסרו לידי הגרמנים שהוציאו אותם להורג. יהודי אלה ניסו לא פעם להצטרף לקבוצות מאורגנות של פרטיזנים, אשר דחו אותם בחוסר נימוס מאחר שהם הביאו עמם גם את בני משפחותיהם - וכך בעצם נחרץ דינם למוות.

העיירה הייתה למעשה מוגנת, מאחר ששליש מתושביה היו פרטיזנים נושאי נשק. יהודים אלו הגנו בחרוף נפש על מאות הזקנים, על הנשים והילדים ששהו בעיירה. לא פעם כאשר לחץ גרמני על היערות גבר, נאלצו לפצל את העיירה לכמה חלקים. היו שניסו להתארגן בקבוצה שמורכבת בעיקר מגברים, אך המנהיג לחם על כך ששום יהודי לא ישאר גלמוד ביער!

"לא פעם אני חושב ומהרהר" התבטא בעבר אחד מידידי הקרובים של ביילסקי "לו ההסטוריה האנושית היתה נכתבת לא על ידי פוליטיקאים, לא ע"י אינטרסנטים, לא על ידי רודפו סנסציות וחבריהם - אלא על ידי מלומדים, אנשי מחקר, בעלי מצפון, בעלי דעת וחכמה, שומרי ומגיני אמת וצדק - הרי התופעה של בילסקי בימים הטורפים ההם הייתה תופסת את המקום החשוב והבולט בדפי ההסטוריה של מלחמת העולם השנייה."

את סיפור ההצלה גולל בספרו יהושע יפה - אחד הניצולים. יפה טוען שלמעשה היה ניתן להציל באופן זה רבבות יהודים "לו נושא ההצלה ומחפשי הדרך לכך היה יעדם של גורמים וגופנים בעלי אפשרויות נרחבות".